

A fenntartható fejlődés olyan összetett rendszer, amely az élet, egy vállalat működését, sőt az állam valamennyi tevékenységét is áthatja. Valamely ország, régió vagy közösség hosszú távú sikeres fennmaradásának a titka abban rejlik, hogy meg tudja-e találni az adott helyen és időben a harmonikus lét megvalósításának módját. Ami azt is jelenti, hogy nincsenek abszolút és mindig érvényes igazságok. A fenntarthatóság egyik nehézségét az adja, hogy nem könnyű definiálni. A másik nehézség pedig abban rejlik, hogy a megvalósítás módja nem állandó (sem időben, sem pedig térben). Mint minden élő rendszer, ez is állandó változásban van, így a megfelelő működéséhez szükség van a megfelelő feltételekre. A károsító hatások nemcsak az aktuális működést nehezítik meg, de azt a képességet is, hogy a fenntarthatóság rugalmasan tudjon alkalmazkodni bizonyos változásokhoz.

A legújabb kutatások eredményei² alapján a jelenleg legkritikusabb (emberi életet fenyegető) természeti tényezők a biodiverzitás elvesztése és a biokémiai folyamatok felborulása, amelyek már túl vannak a rugalmas alkalmazkodás határán. Azaz visszafordíthatatlan a bekövetkezett változás. A klímaváltozás és a földhasználat átalakulása még éppen a rugalmassági határon belül van, ám ha a folyamatok iránya nem változik, akkor hamarosan ezek is visszafordíthatatlanná válnak.

A kutatás során olyan mutatókat kerestünk, és olyan módon csoportosítottuk őket, hogy

- rámutassanak aktuális kihívásokra,
- alkalmasak legyenek döntéstámogató eszközként való használatra,
- érthetőek és jól kommunikálhatóak legyenek,
- összehasonlíthatóak legyenek.

Mára átalakulni látszik az a kezdeti kép, hogy a fenntarthatóság (környezeti és társadalmi) szempontjából a gazdasági megfontolások jelentik a legnagyobb kihívást. Egyre nagyobb jelentőséggel bír az információ, a kommunikáció és a szemléletformálás.

A gazdasági rendszer ugyanakkor még mindig a gondolkodásunk alapját képezi (de az ország működésének mindenképpen). A szervezetek, így a nemzetgazdaság is, anyag- és energiaáramlásokon alapuló rendszerek összessége.

Az államnak gondos gazda módjára kell bánnia a természeti és társadalmi értékekkel is. Míg a hibás gazdasági döntések rövid távon láthatóak és érzékelhetőek, a környezeti és emberi erőforrást pazarló vagy károsító döntések általában sokkal hosszabb távon vezetnek katasztrófához.

Az Alaptörvény így fogalmaz: „A természeti erőforrások (...) védelme, fenntartása és a jövő nemzedékek számára való megőrzése az állam és mindenki kötelessége.” (P cikk)

Az indikátorok ismételt felülvizsgálatakor és kiválasztásakor azt tartottuk szem előtt, hogy valamennyi dimenzió (környezeti, társadalmi, gazdasági) megfelelő súllyal szerepeljen a végső (teljes) indikátorszettben.

A 2017-es jelentés fenntarthatósági hatásterülete továbbra is az alábbi dimenziókra tagolódik:

1. Éghajlatváltozás

Bár Magyarország ratifikálta a párizsi klímaegyezményt, és a célok teljesítésével is jól állunk, sajnos a Globális Kockázati Jelentés³ szerint a kérdés még mindig a lista élén áll. A klímaváltozást visszafordítani nehéz, a legfontosabb célok az alkalmazkodás területén jelentkeznek. Hazánknak is mindent el kell követnie a folyamat lelassítása, esetleges visszafordítása érdekében, de ez csak nemzetközi összefogással lehet sikeres.

2. Természeti erőforrások

Az Alaptörvényben deklarált felelősségen túl közismert tény, hogy a gazdasági termelés alapját azok az erőforrások adják, amelyek adott helyen adott technológiával elérhetőek és feldolgozhatóak. Olyan rendszereket kell működtetnünk, amelyek a természetet csak a megújuló képességén belül terhelik. A természeti tőke nélkül a gazdaság és a társadalom összeomlik.

3. Energia- és vízgazdálkodás

A társadalom működése során két erőforrás: az energia és a víz felhasználása különösen nagy jelentőséggel bír. A cél, hogy olyan energiarendszert alakítsunk ki, amely az ellátásbiztonság és a versenyképesség mellett magában foglalja a fenntarthatóságot is. A vízzel való takarékoskodás és a meglévő vízkészletek védelme stratégiai jelentőségű.

4. Környezeti terhelések

Mára az ökológiai lábnyom fogalma egyenlővé vált az ember által a természetre gyakorolt hatások összességével. A társadalmi tevékenységek kibocsátásának nyomon követése annak a közvetlen mérésére szolgál, hogy mekkora terhet okozunk a természetnek a szennyeződéseink semlegesítésével. Mára a körkörös gazdaság modellje, azaz a „bölcsőtől bölcsőig” szemlélet testesíti meg a hulladékmentes gazdaság eszményét.

5. Társadalmi fenntarthatóság

A társadalmat alkotó egyének sokfélesége és eltérő igényei miatt a társadalmi fenntarthatóság egy nehezen nyomon követhető jelenség. A dimenzió mutatóinak kialakítása során azokat ragadtuk meg egy-egy mutatóval, amelyek a jólét mérésére véleményünk szerint a legalkalmasabbak. A méltányos, művelt és hosszú, egészséges, boldog életet élő emberek ideája lebegett a szemünk előtt.

Az volt a feladatunk, hogy Magyarország helyzetét és kihívásait megvizsgáljuk, globális és lokális vonatkozásaival együtt. Bemutatjuk, hogy nemzetközi viszonylatban hol állunk, hogyan hatnak a globális vagy regionális folyamatok. Amikor egy ország, felismerve a hosszú távú érdekeit, a fenntarthatóságot prioritásként kezeli, egyben versenyelőnyt teremt a körkörös gazdaság és a társadalmilag felelős vállalatok számára is.

A piac és az egyének nem feltétlenül a hosszú távú szempontok figyelembevételével hozzák meg a döntéseiket, ezért a fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtése elsősorban állami felelősség és feladat.

² www.stockholmresilience.org/research/planetary-boundaries/planetary-boundaries/about-the-research/the-nine-planetary-boundaries.html

³ The Global Risks Report 2017 (www.weforum.org/reports/the-global-risks-report-2017)